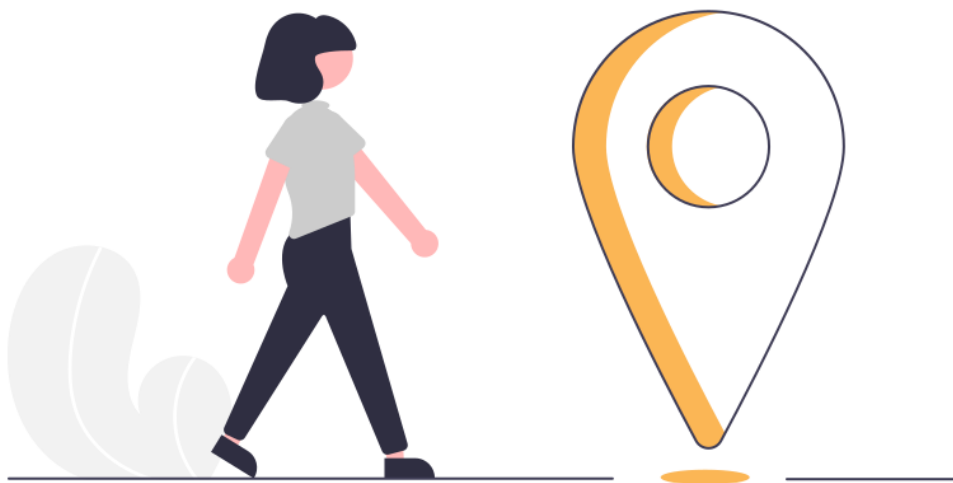


PILOTNI PROGRAM »Vem, kam grem.«

Vključevanje vseživljenjske karierne orientacije v gimnazijski program

Zbrana gradiva za izvajalce (razrednike in šolsko svetovalno službo) in gradiva za dijake



PRI NASTAJANJU PILOTNEGA PROGRAMA SO SODELOVALI:

Peter Gabor, Sonja Gomboc, Katja Guštin
in Jasna Kovač

*Projekt NKT VKO – Nacionalna
koordinacijska točka za vseživljenjsko
karierno orientacijo*

Erika Zabret in Marija Švraka

*Gimnazija in srednja šola Rudolfa Maistra
Kamnik*

Ljubljana, februar 2022

VSEBINA

1. PREDSTAVITEV PILOTNEGA PROGRAMA	3
2. GRADIVA PO VSEBINSKIH SKLOPIH	5
1. STILI ODLOČANJA IN TEŽAVE PRI KARIERNEM ODLOČANJU	5
2. OSEBNOSTNE LASTNOSTI	6
3. INTERESI	6
4. SPOSOBNOSTI	8
5. IZOBRAŽEVALNI PROGRAMI	8
3. IZKUŠNJE IN PRIPOROČILA	9

1. PREDSTAVITEV PILOTNEGA PROGRAMA

a) NAMEN PILOTNEGA PROGRAMA

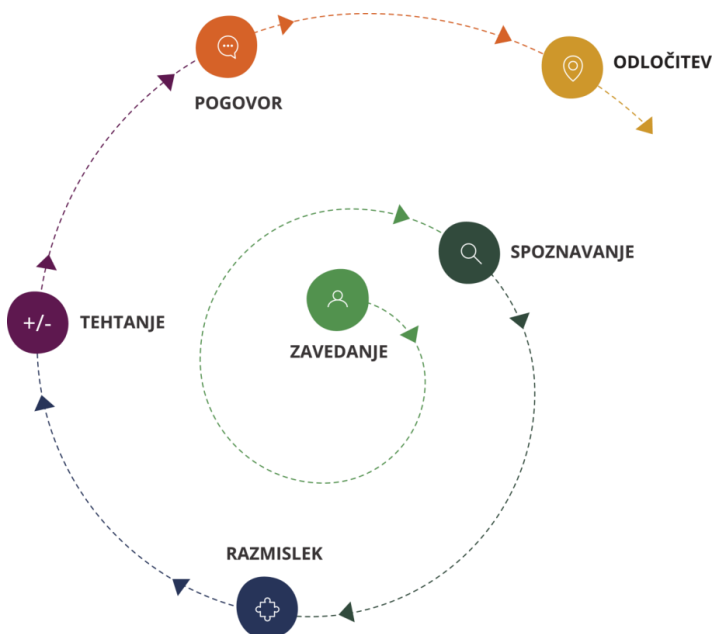
Pilotni program »Vem, kam grem.«: Vključevanje vseživljenjske karierne orientacije v gimnazijski program smo zasnovali z namenom preverjanja izbranih pripomočkov za delo z dijaki in preverjanja, ali lahko z rednim posredovanjem vsebin vseživljenjske karierne orientacije olajšamo proces kariernega odločanja dijakov.

b) IZVAJALCI PROGRAMA IN SODELUJOČI

V šolskih letih 2020/21 in 2021/22 smo sodelovali z gimnazijo Rudolfa Maistra Kamnik, s štirimi oddelki 3. letnikov gimnazijskega programa, njihovimi razredniki, šolsko svetovalno delavko Eriko Zabret in koordinatorko programa Marijo Švraka. V programu smo sodelovali štirje karierni svetovalci projekta NKT VKO: Peter Gabor, Sonja Gomboc, Katja Guštin in Jasna Kovač.

c) VSEBINE PROGRAMA

Vsebine smo zasnovali na podlagi t.i. spirale kariernega odločanja:



Spirala se začne vrteti pri zavedanju odločitve, v primeru dijakov torej zavedanju, da bodo ob koncu srednje šole morali sprejeti odločitev glede nadaljnega izobraževanja oziroma zaposlitve. Sledi spoznavanje sebe in študijskih smeri/poklicev, ki je bil najobsežnejši del pilotnega programa in s katerim smo se zgoščeno ukvarjali tekom celotnega šolskega leta, ko so dijaki obiskovali 3. letnik. Poudarek je bil torej na spoznavanju samega sebe: svojih prednosti, pomanjkljivosti, osebnostnih lastnosti, sposobnosti in interesov ter spoznavanju možnosti v okolju:

kje najdem informacije o nadaljnjem študiju, o posameznih študijskih programih, poklicih itd. Spirala gre od spoznavanja dalje v razmislek o določeni izbiri in v tehtanje prednosti in pomanjkljivosti posamezne izbire, s čimer smo se ukvarjali ob koncu 3. letnika. O vsem so se dijaki pred končno odločitvijo imeli možnost pogovoriti tudi s kariernim svetovalcem.

d) NAČIN DELA

V prvotnem načrtu je bila izvedba programa v celoti v živo, kar pa smo zaradi šolanja na daljavo opustili in program v celoti izvedli preko spleta. Program je potekal v obliki mesečnih spletnih skupinskih srečanj preko platforme Zoom, ki so potekala na razrednih urah.

Skupinska srečanja so bila v glavnem zasnovana okoli predstavitve glavne teme (npr. osebnostne lastnosti) in reševanja vprašalnika ali delovnega lista. Če se je časovno izšlo, smo vprašalnik/delovni list rešili skupaj na spletnem srečanju, sicer pa so dijaki to opravili sami doma. Dijaki so imeli tudi možnost dodatnega testiranja s testom sposobnosti MFBT-OD in s Hollandovim testom interesov SDS. Na koncu 3. letnika in ob začetku 4. letnika so se zainteresirani dijaki lahko udeležili še individualnega kariernega svetovanja, ki smo ga izvajali svetovalci z Zavoda za zaposlovanje. Ker je bila izvedba programa spletna, je bila naloga vodenja karierne mape namesto razrednikom prepuščena dijakom.

Za vsako srečanje smo pripravili gradiva za dijake, predstavitev posamezne teme (npr.

osebnostne lastnosti) in priporočila za vodenje razredne ure, ki so jo izmenično izvajali razredniki, šolska svetovalna delavka ali karierni svetovalci Zavoda za zaposlovanje. Vsa gradiva za dijake in razrednike so bila sproti objavljena in dostopna na povezavi Google Drive.

2. GRADIVA PO VSEBINSKIH SKLOPIH

V nadaljevanju je po vsebinskih sklopih opisan način dela na posamezni razredni uri in naštetih ter opisani uporabljeni pripomočki. Vsa gradiva, ki so prosto dostopna na spletni strani www.vkotocka.si vsebujejo povezavo do posameznega pripomočka, ostala gradiva pa so dostopna na Google drive povezavi: [DODATNA GRADIVA](#).

1. STILI ODLOČANJA IN TEŽAVE PRI KARIERNEM ODLOČANJU

Ob začetku in ob koncu programa so dijaki reševali Vprašalnik stilov odločanja (VSO) in Vprašalnik težav pri kariernem odločanju (VTKO). Namen uporabe vprašalnika VSO in VTKO je bil preveriti stanje v razredu glede odločenosti za nadaljevanje karierni poti in morebitnih težav pri odločanju.

UPORABLJENI PRIPOMOČKI

Vprašalnika VSO in VTKO s priročniki sta prosto dostopna na spletni strani <http://www.vkotocka.si>, spletno reševanje vprašalnikov pa je možno na portalu <http://www.e-VKO.si>

→ **Vprašalnik težav pri kariernem odločanju (VTKO) za srednješolce** je namenjen srednješolcem zaključnih letnikov (3. ali 4. letnik) pri procesu kariernega odločanja. Meri štiri vrste težav pri kariernem odločanju – notranje konflikte, pomanjkanje informacij, zunanje konflikte in disfunkcionalna prepričanja. Uporaben je pri diagnosticiranju težav pri kariernem odločanju in posledično pri izbiri vsebin oz. fokusa pri skupinskem in/ali individualnem svetovanju dijakom.

→ **Vprašalnik stilov odločanja (VSO)** je namenjen srednješolcem zaključnih letnikov pri spoznavanju prevladujočih stilov odločanja. Meri štiri stile odločanja: izogibanje odločanju, samozavestno odločanje, panično odločanje in impulzivno odločanje. Z njim torej lahko spoznamo prevladujoče stile odločanja pri posameznem dijaku, kar nam pomaga pri lažjem načrtovanju dela s posameznim dijakom ali skupino dijakov.

→ **DODATNA GRADIVA**

Stili odločanja in težave pri kariernem odločanju – predstavitev za dijake.

2. OSEBNOSTNE LASTNOSTI

Raziskovanju osebnostnih lastnosti smo namenili dve razredni uri. Prvo razredno uro, ki je bila del razredne ure, na kateri smo se pogovarjali o stilih odločanja in težavah pri kariernem odločanju, so vodili karierni svetovalci projekta NKT VKO. Dijaki so dobili navodila za samostojno reševanje vprašalnikov in raziskovanje spletne strani E-svetovanje.

Drugo razredno uro je vodila šolska svetovalna delavka. Z dijaki se je pogovarjala o osebnostnih lastnostih in njihovih ugotovitvah ob reševanju vprašalnikov.

UPORABLJENI PRIPOMOČKI

→ **Vprašalnik moje osebnostne lastnosti** je namenjen prepoznavanju in ovrednotenju svojih pozitivnih osebnostnih lastnosti, značilnosti in potez, tako da uporabnik iz seznam zbere tiste lastnosti, ki ga najbolj opisujejo.

→ **Vprašalnik 360 stopinjska povratna informacija** je poleg prednosti namenjen tudi prepoznavanju svojih pomanjkljivosti oz. priložnosti za razvoj in sicer tako, da uporabnik za vtis o sebi povpraša še tri druge osebe (enega družinskega člana, enega prijatelja in enega sošolca).

Oba vprašalnika smo za potrebe dela z dijaki povzeli in priredili na podlagi delavnice Trajnostno samoupravljanje kariere in kompetenc.

DODATNA GRADIVA

→ **Vem, kakšen sem - navodila za samostojno raziskovanje spletne strani E-svetovanje.**

→ **Osebnostne lastnosti - priporočila za vodenje razredne ure.**

3. INTERESI

O interesih smo se z dijaki pogovarjali na treh razrednih urah. Prvo razredno uro so vodili razredniki. Z dijaki so se pogovarjali o interesih na podlagi predhodno rešenega delovnega lista Kakšen sem in kaj me zanima, ki je bil povzet in prirejen iz delovnega zvezka Moja karierna zgodba.

Drugo razredno uro je vodila šolska svetovalna delavka. Z dijaki se je pogovarjala o interesih in jim predstavila šest interesnih tipov po Hollandu. Dijaki so prejeli navodila za samostojno reševanje računalniškega programa Kam in kako in navodila za samostojno raziskovanje spletne strani Esvetovanje. Zainteresirani dijaki so dobili tudi možnost reševanja Hollandovega testa iskanje poklicev poti (SDS).

Tretjo razredno uro smo vodili karierni svetovalci projekta NKT VKO. Skupaj z dijaki smo pregledali program Kam in kako, se posvetili razjasnitvi pogostih napak pri reševanju in jih usmerili na dodatno raziskovanje interesov in poklicev s pomočjo programa Kam in kako.

UPORABLJENI PRIPOMOČKI

Delovni list ***Kakšen sem in kaj me zanima***, smo za potrebe izvedbe na razredni uri, povzeli in priredili na podlagi delovnega zvezka ***Moja karierna zgodba***. Delovni zvezek *Moja karierna zgodba* je namenjen učencem, dijakom, študentom in odraslim med različnimi prehodi (npr. v višjo stopnjo izobraževanja, iz šole v svet dela ali med zaposlitvami) in ponuja malce drugačen vpogled v osebnostne lastnosti, interese, vrednote, kompetence in motivacijo. Delovni list, ki smo ga uporabili pri delu z dijaki, vsebuje le del delovnega zvezka *Moja karierna zgodba* in sicer: vprašanja o vzornikih, najljubših revijah, televizijskih oddajah, spletnih straneh, telefonskih aplikacijah, preživljanju proste časa, hobijih in najljubših šolskih predmetih.

→ ***Računalniški program Kam in kako*** je v pomoč uporabnikom, ko se odločajo o izbiri poklica. Namenjen je tistim, ki se šele odločajo za izbiro poklica, kot tudi tistim, ki iščejo nove ideje na svoji poklicni poti. Cilj uporabe programa je, da spodbudi uporabnika, da si zastavi določena vprašanja o poklicih in mu pomaga opredeliti področja, o katerih se želi pogovori s kariernim svetovalcem. Program opogumi uporabnika, da podrobneje razišče poklice, ki so zanj primerni in ki ga zanimajo in uporabniku omogoči, da dobi nove zamisli o primernih poklicih in si razširi znanje o teh, ki jih že pozna.

→ ***Hollandov test iskanje poklicne poti (SDS)*** je plačljiv pripomoček, ki je dostopen preko Centra za psihodiagnostična sredstva. Temelji na Hollandovi teoriji kariere oz. teoriji RIASEC, ki predpostavlja, da lahko večino ljudi in poklicev razvrstimo v enega od šestih tipov: realističnega (R), raziskovalnega (I), umetniškega (A), socialnega (S), podjetniškega (E) ali konvencionalnega (C). Vprašalnik lahko uporabimo v šolah, pri zaposlovanju, pri kandidatih za zaposlitev, pri vključevanju v izobraževanje, pri prekvalifikacijah, načrtovanju razvoja kadrov, ugotavljanju razlogov za neustrezne zaposlitve itd. Vprašalnik uporabljamo skupinsko ali individualno. Posameznik svoje odgovore sam ovrednoti in tudi delno interpretira. Pri tem si pomaga z Iskalom poklicev.

DODATNA GRADIVA

- **Vem, kaj me zanima - navodila za samostojno raziskovanje spletne strani E-svetovanje**
- **Osebnostne lastnosti in interesi - priporočila za vodenje razredne ure**
- **Interesi - priporočila za vodenje razredne ure**
- **Interesni tipi - predstavitev za dijake**
- **Kam in kako - priporočila za vodenje razredne ure**
- **Navodila za reševanje spletnega programa Kam in kako**

4. SPOSOBNOSTI

Spoznavanju sposobnosti smo namenili eno razredno uro, ki jo je vodila šolska svetovalna delavka. Z dijaki se je pogovarjala o sposobnostih, skupaj so rešili delovni list V čem sem dober. Zainteresiranim dijakom je bila ponujena možnost testiranja s testom sposobnosti Multifaktorska baterija sposobnosti za odrasle (MFBT-OD).

UPORABLJENI PRIPOMOČKI

Vprašalnik za samooceno sposobnosti V čem sem dober, vključuje vprašanja o tem, pri katerih šolskih predmetih in interesnih dejavnostih je posameznik dober oz. izjemen. Posameznik našteje in opiše nekaj svojih dosežkov (šolskih ali obšolskih), na katere je ponosen in vpraša svoje bližnje, pri čem mislijo, da je dober oz. katera so njegova močna področja.

→ **Multifaktorska baterija sposobnosti (MFBT-OD)** je test sposobnosti za odrasle, ki ima 7 sklopov nalog, ki merijo hitrost zaznavanja, sposobnost operiranja s števili, prostorsko predstavljivost, besedno razumevanje, zaznavanje oblik in logiko. Namenjen je mladostnikom in odraslim od 16 let naprej. Pripomoček ni prosto dostopen, saj ga lahko uporabljajo le psihologi z opravljenim usposabljanjem, zaposleni na Zavodu RS za zaposlovanje.

DODATNA GRADIVA

→ **Sposobnosti - priporočila za vodenje razredne ure**

→ **Vem, v čem sem dober - navodila za samostojno raziskovanje spletne strani E-svetovanje**

5. IZOBRAŽEVALNI PROGRAMI

O izobraževalnih programih smo se z dijaki pogovarjali na eni razredni uri, ki smo jo vodili karierni svetovalci projekta NKT VKO. Dijakom smo predstavili vire informacij, ki so uporabni pri odločanju o nadaljevanju izobraževanja.

Ker je bila to zadnja razredna ura ob koncu 3. letnika, smo del časa namenili tudi povzetku celoletnih srečanj, zainteresirani dijaki pa so se lahko odločili za individualno karierno svetovanje.

DODATNA GRADIVA

→ Povzetek srečanj in izobraževalni programi - priporočila za vodenje razredne ure

→ Spoznavanje izobraževalnih programov – predstavitev za dijake

3. IZKUŠNJE IN PRIPOROČILA

Dobre izkušnje s programom:

- ✓ redno posredovanje vsebin VKO

Dijakom smo redno posredovali vsebine VKO. Za namene pilotnega programa so bile te sicer zelo strnjene, smiselno je, da se program raztegne na več letnikov (npr. od 1./2. do 4. Letnika) in tako ne pride do zasičenosti z informacijami.

- ✓ pripomočki, ki nudijo takojšnjo povratno informacijo dijaku

Kot že prej na kratko omenjeno, so se kot dobri izkazali predvsem pripomočki, ki nudijo takojšnjo povratno informacijo dijaku. Če z dijaki delamo v živo, v obliki delavnice, so seveda primerni tudi drugi pripomočki ali dialog, pri delu preko spleta pa so pripomočki, ki pustijo dijaka »samega« skoraj neuporabni in kot take jih zaznavajo tudi dijaki.

- ✓ več izvajalcev vsebin VKO

Velika prednost je bila tudi ta, da smo k sodelovanju pritegnili več izvajalcev vsebin VKO, tukaj imam v mislih predvsem razrednike, ki se sicer, razen če nimajo sami interesa, s tem ne ukvarjajo prav pogosto.

Pomanjkljivosti:

- delo na daljavo

Kot največja pomanjkljivost je seveda delo na daljavo, ki je botrovalo k temu, da je bilo z dijaki zelo težko vzpostaviti stik. Veliko vprašanj in pobud izvajalca za sodelovanje dijakov je v odgovor dobilo tišino in dijaki so večinoma sodelovali le, če so bili k temu pozvani.

- težave pri samostojnem delu dijakov doma

Izkazalo se je, da je bilo samostojno delo dijakov doma zelo neuspešno. Veliko dijakov je v tem primeru pozabilo narediti to, kar smo se dogovorili ali pa so v vmesnem času pozabili, kaj so naredili.

- zbiranje vsebin v karierni mapi

V prvotnem načrtu smo se odločili tudi, da bodo razredniki zbirali vse vsebine v karierno mapo, vendar je bilo to zaradi dela na daljavo nemogoče. Ta »naloga« je bila tako prepuščena dijakom, ki pa je seveda niso v večini izvajali in je bil ob koncu leta naloga povzetka celoletnega dela praktično neizvedljiva.

Priporočila:

➤ izvedba dejavnosti v živo

Pripomočki dajejo dobro izhodišče za spoznavanje samega sebe, vendar se je kot težava izkazala izhodiščna motivacija dijakov, ki je bila večinoma zunanja. Dijaki so nekatere naloge naredili površno, s ciljem dokončati nalogo in ne v povezavi z vsebinskim namenom. Menimo, da bi izvedba dejavnosti v živo prispevala k večji vključenosti dijakov v aktivno sodelovanje.

➤ ponudba raznolikih dejavnosti

Izvedba v živo bi omogočila tudi možnost ponudbe bolj raznolikih dejavnosti (dialog, delavnica, obiski podjetij...).

➤ samorefleksija dijakov ob aktivnostih

V procesu spoznavanja samega sebe je samorefleksija dijakov in izmenjava spoznanj o sebi z drugimi zelo pomemben element.

➤ izvedba dejavnosti tekom celotnega obdobja srednješolskega izobraževanja